

Višinski šotorček je pogosto edino varno pribežališče v pobesneli himalajski naravi.

no. Spodnji del smeri je bil orientacijsko lažji, bal pa sem se plazov novo zapadlega snega. Spet enkrat sem bil neizmerno hvaležen, da znam smučati, saj bi bil sicer sestop prava muka in najbrž ga sam ne bi zmo-gel.

Previdno sem se vzpel preko morene do bazne jedilni-

ce, kjer so me sprejeli vprašujoči pogledi. Damijan se je takoj lotil dela in mi je tako prihranil pojasnjevanje, ka-terega sploh nisem znal začeti. Pokorno sem prestal temeljit pregled, na koncu je bil zdravnik zadovoljen s stanjem, jaz pa sem se tudi že počutil bolje. Le še srčno ohišje me je bolelo ob tresljajih in me je aktivno spominjalo na prestane ure, pa tudi čuden občutek, da imam v prsih premalo prostora, me ni zapustil. Kljub ohrabrujočim zdravnikovim besedam in spodbudam vseh prijateljev ponoči dolgo nisem zatisnil očesa.

Temeljite priprave, veliki napori ob nenavadnih akcijah, ki smo si jih izmišljali za testiranje – nikoli srce ni opozorilo nase. Kaj se je zdaj zgodilo, kje so vzroki? Kako bi krč obsrčnih žil, kot se je glasila zdravnikova diagnoza, prenesel višje na gori? Ali je vzpon na goro še odgovoren, če nosim v sebi dvom v svoje zdravje? Ali nisem mnogokrat poudarjal, da je vsako nezaupanje začetek napake?

Groza me je bilo odločitve, pred katero sem bil postavljen. V naslednjih dneh bom to moral storiti, za danes pa sem doživel dovolj. Bil sem visoko, bil sem zelo, zelo daleč, a vrnil sem se nazaj!

MARKO PREZELJ Z NIZOZEMCI POD ŠIŠO PANGMO

PRVI NA NEIMENOVANEM SEDEMTISOČAKU

MARJAN RAZTRESEN

Skorajda neopaženo in v senci velike odprave na Daulagiri je 28. marca odšel v Himalajo odličen alpinist **Marko Prezelj**, ki je v južni steni tibetanske Šiše Pangme (8027 m) nameraval preplezati prvenstveno smer do njenega vrha, vendar mu je izredno slabo vreme preprečilo te načrte. Njegov tokratni podvig v Himalaji pa je bil vendarle uspešen: uspelo mu je preplezati dve prvenstveni smeri na dva sedemtisočaka v masivu Šiše Pangme.

PROPADLA JUŽNA STENA

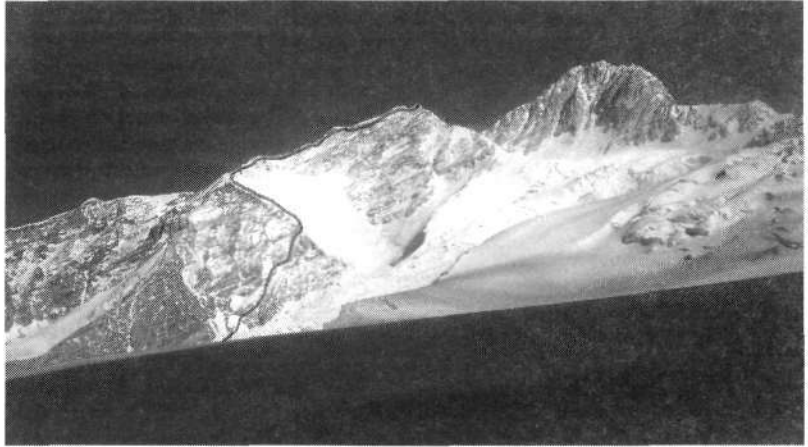
Marko Prezelj je leta 1992 v Franciji po naključju spoznal alpinista **Thierryja Schmitterja**, ki sicer dela v Švici, ker pa je študiral na Nizozemskem, je tam postal član nizozemskega Alpenkluba. Lansko jesen ga je obvestil, da Nizozemci organizirajo odpravo na Šišo Pangmo in ker je vedel, da ima Prezelj od tam izkušnje, mu je ponudil, naj bi se pridružil nizozemski peterici. Prezelj je bil namreč leta 1989 s **Stanetom Belakom-Šraufom** v levem delu južne stene te gore, priplezala sta že do višine 6500 metrov, ko pa je Šrauf zbolel, sta se vrnila domov.

Od takrat Prezliju ne gre iz glave južna stena te gore, v kateri bi želel potegniti prvenstveno smer, nizozemska ponudba pa mu je prišla kot naročena. Schmitterja je kot plezalca poznal, peterica je bila tudi dokaj izkušena v divje mrzli naravi, saj so imeli trije 30-dnevno izkušnjo s poti na Severni tečaj po eni od daljših različic.

Takole je videti vzpon na orjaško himalajsko goro: strmo je, zasněženo, veter piha, mrzlo je in tako visoko, da je komajda mogoče dihati.

Foto: Marko Prezelj

Šiša Pangma s severne strani: po zaznamovani smeri sta se Slovenec in Nizozemec povzpela na sedemtisočak v predgorju Šiše Pangme in sestopila na sedlo na desni, prek katerega pelje normalen pristop na vrh gore, kamor pa jima zaradi slabega vremena ni bilo dano priti.

Zadnje dni marca, ko je bila šesterica iz te odprave v Nepal, je tam zapadlo toliko snega, da so snežni plazovi v gorah zasipali cele doline, na številnih mestih pa je bila zasuta tudi cesta iz Nepala proti Tibetu, po kateri naj bi se pripeljali do izhodišča za dostop pod južno steno njihove gore; na enem mestu je bil kar 20 metrov visok snežni plaz. Tako so bili prisiljeni v Katmanduju ostati kar deset dni, da so za promet usposobili ceste. Dne 7. aprila so se odpeljali v Tibet in naslednji dan prišli v kraj Nyalam, izhodišče za južno steno. Skupaj z domačinom, ki pozna pokrajino, so odšli proti južni steni, da bi ugotovili, kakšne so možnosti za dostop. Že po uri hoje so gazili visok sneg in ugotovili, da z jaki pod južno steno ne bo mogoče priti in da bi bilo potrebno dobiti nosače ali pa odpravo prestaviti na letošnjo jesen, če bi jim takrat ne bilo treba vnovič plačati taks za goro. Vendar je bil kitajski zvezni oficir odločen: takse ni mogoče prenesti na poznejši čas, nosačev ni mogoče dobiti, edina možnost, ki jim jo je ponudil, je bila severna stran gore.

Tako se je odprava 12. aprila preselila v avtomobilsko bazo na severno stran osemtisočaka Šiše Pangme in na pripravljenem prostoru na nadmorski višini 5200 metrov postavila svoj bazni tabor, tri dni pozneje pa se je z jaki in s 50 tovorih po 28 kilogramov odpravila še 350 metrov višje v bazo pod normalno smerjo, ki pelje na vrh gore. Ko je propadel načrt za vzpon po južni steni, sta se vsaj Prezelj in Schmitter odločila, da bosta poskusila priti na vrh po severni strani. Vendar je kazalo, da niti to ne bo prav lahko, saj je že v baznem taboru pihal tako močan veter, da so Nizozemci (in z njimi naš Prezelj) imeli šotore privezane s plezalnimi vrvmi, manj previdnim Dancem pa je orkanski veter odnesel šotor z vso opremo, ki je bila v njem.

PRVENSTVENI SMERI NA SEDEMTISOČAKA

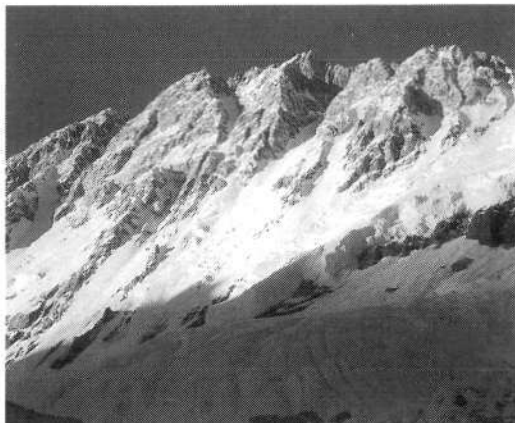
Le dva dni po prihodu so se fantje že odpravili na prvo aklimatizacijsko turo do višine 6500 metrov, 20. aprila pa sta se Prezelj in Schmitter napolila prek ledenika do vznožja vzhodne stene sedemtisočaka Porong Rija, do višine 6100 metrov, in tam v šotoru prenočila. Plezanje

na ta gorski vrh naj bi bil njuna naslednja aklimatizacijska tura pred vzponom na Šišo Pangmo. Naslednji dan sta se odločila za plezanje po vzhodni steni, kjer sta po prvenstveni smeri priplezala na vrh te 7300 metrov visoke gore in po severovzhodnem grebenu – seveda na alpski način – sestopila v bazni tabor.

Po tem plezanju sta si vzela – tudi zaradi slabega vremena – teden dni počitka, 28. aprila pa sta priplezala prek prvega dela stene sedemtisočaka neznanega imena, ki je predgradnja Šiše Pangme, in si na 7000 metrih uredila bivak, kjer sta prenočila ter naslednji dan po grebenu prišla na vrh, visok 7332 metrov. Pozneje sta se zanimala tako za ime kot za dotedanje dostope na vrh, vendar jima teh podatkov ni znal dati nihče. Kot meni Marko Prezelj, bi bil to lahko celo prvenstveni vzpon na vrh, naš alpinist pa prvi, ki je priplezal nanj.

Po tem plezanju sta sestopila na uravnavo na višini 7100 metrov, preko katere poteka normalen pristop na vrh osemtisočaka, na katerega sta nameravala iti – ko so propadle druge možnosti – enega od naslednjih dni. Dan po tem je bil edini prav sončen dan na odpravi, ki sta ga po sili razmer porabila za sušenje premočene opreme, 1. maja, ko sta bila pripravljena in tempirana za vrh, pa je že zjutraj tako močno snežilo, da sta se odločila za sestop v bazo; ustrašila sta se namreč, da bi bila ob močnem in dolgotrajnejšem sneženju ujeta na gori, saj je že to jutro padlo toliko snega, da sta se previdna alpinista med sestopom navezala.

Marko Prezelj si tedaj seveda ni mislil, da se je s tem ta odprava zanj končala. Takoj po prihodu v bazni tabor je namreč huje zbolel, imel je visoko temperaturo, kašljal je in imel hude bolečine v grlu. Ker odprava ni imela denarja za zdravnika, je bila na gori brez njega in tako se je Prezelj v bazi dva dni zdravil sam z aspirini in čaji, ko pa se stanje ni izboljšalo, se je vendarle odpravil k sosedom, k zdravniku avstrijske odprave, ki mu je predpisal močne antibiotike. Deset dni je trajalo, da je nekoliko okreval, vendar je ta čas tako oslabil, da na resne aktivnosti na gori ni mogel več računati. Kot je povedal po vrnitvi domov, v svoji kar dolgi alpinistični karieri na odpravi še ni bil nikoli tako bolan. Tako se je

Južna stran Šiše Pangme, ki je to pot slovenskemu alpinistu obrnila hrbet.

Foto: Andrej Štremfelj

po dokaj zapletenih poteh odpravil v dolino in od tod v Nepal, 20. maja pa se je vrnil domov.

PREDNOST SLOVENSКИH ODPRAV

Kot je povedal po vrnitvi, je svojo dejavnost na tej odpravi ocenil kot napol uspešno. Zastavil si je visok cilj,

zaradi zapletov s transportom in zaradi slabega vremena, ki je bilo to pomlad značilno za Himalajo, zaradi močnih vetrov in pogostega sneženja je moral spremeniti svoje cilje. Kljub vsemu je na alpski način preplezal dve prvenstveni smeri na dva sedemtisočaka v neposredni bližini izredno obleganega normalnega pristopa na Šišo Pangmo; to pomladansko sezono je bilo namreč v bazi pod goro približno 20 večidel komercialnih odprav, ki so skoraj vse hotele priti na goro po tej smeri in se smučati po njenih pobočjih. Izjema je bila nizozemska odprava, s katero je bil tudi Prezelj, ki je z novima smerema dala tej strani gore nekaj svežine. Žal Prezljju in Schmitterju zaradi vremena ni uspelo začeto delo okronati z vzponom na vrh gore.

Ko je Prezelj že odšel iz baze proti domu, se je vreme v Tibetu in nasploh v Himalaji vendarle nekoliko popravilo. Tako sta iz nizozemske odprave po normalni smeri prišla na vrh gore dva alpinista, poleg njiju pa še vsaj dva Korejca, trije Ukrajinci in en Šerpa.

Marko Prezelj se je to pot iz Himalaje vrnil še z eno izkušnjo: videl je, kako drugi organizirajo himalajske odprave in ugotovil, da »so naši na tem področju še vedno profesorji; pri tujcih, predvsem seveda pri članih komercialnih odprav, vsak gleda predvsem nase, medtem ko je pri slovenskih alpinistih še vedno močan kolektivni duh, ki pogosto pripelje do popolnega uspeha«.

Z OTROKI SE JE TREBA POPOLNOMA DRUGAČE LOTEVATI PLANINSКИH POTI

MALI ZMAGOVALCI VELIKIH GORA

Veliko je že doseženega, če ima človek neprestano pred očmi, da otroci niso majhni odrasli ljudje. Stalno je treba misliti na to, da otroci niso nikakršne »miniaturne izdaje« odraslih, ampak v najglobljem smislu živijo v svojem lastnem svetu, ki se za posameznega otroka od starosti do starosti sčasoma razvija prav bliskovito.

Pri otroškem planinarjenju je torej treba pri načrtovanju in izvedbi planinskega potepanja, pohoda ali ture natančno upoštevati prav to razvojno stopnjo. Pri tem se je treba zavedati, da so te razvojne stopnje lahko od otroka do otroka zelo različno izoblikovane.

Pogosta predstava odraslih, da bodo vzeli s seboj na gorsko turo svojega otroka, je že v osnovi popolnoma napačna in celo nevarna. Osnovno izhodišče mora namreč biti, da otroci ne gredo s starši v hribe, ampak gredo starši, učitelji ali mladinski vodniki z otroki. Če odrasli gorski spremljevalec tega ne dojame, se z otroki na gorskih poteh nikakor ne bo dobro ujel.

Vedno bolj in pogosteje je mogoče videti, da sta starševska neresnost in pretirana častihlepnost glavna vzroka za otroško nerganje in celo za gorske nesreče. Če hočejo starši svojega dveletnega otroka vleči na 4880 metrov visoki Mont Blanc in če hoče oče svojega petletnega sina, ki ima poleg tega še roko v mavcu, vzeti s seboj na vrh 3798 metrov visokega Grossglock-

nerja, so meje pričakovanega in odgovornosti daleč prekoračene.

Ljudje, ki iz častihlepnosti, neznanja ali napačnih predstav otroke prepričujejo ali skorajda grobo silijo k temu, kar jim ni všeč in česar ne morejo, naredijo pri malčkih v gorah prepogosto strahotne napake; namesto da bi jim s potovanjem v gore pripravili veselje, so nad takimi potmi razočarani, včasih pa tako siljenje lahko pripelje celo do tragedije.

Kaj pa je treba storiti, da bo vse prav? Kaj svetuje zdravnik, ki se spozna na otroško fiziologijo v gorah? Naj s področja otroškega planinarjenja navedemo nekaj nasvetov iz prakse in za prakso.

OPREMA ZA MALEGA PLANINCA

V nasprotju z odraslimi se otroci lahko manj prilagodijo na razmere, na katere pogosto naletimo v gorah: na veter, mraz, sončno sevanje, sneg in mokroto.

Otroci so še posebno občutljivi na mraz, kajti razmerje med njihovo telesno maso in površino kože je večje kot pri odraslih. Najboljša zaščita pred mrazom, predvsem glave, rok in nog, je zato enako pomembna kot zavarovanje otrokove kože in še predvsem obraza z najučinkovitejšo varovalno kremo pred soncem in mrazom, kajti otrokova koža je posebno občutljiva na son-